

Musikken i idrættens og tidens tegn

Få institutionen til at gynges.

om børns egen musik og om at tage sit udgangspunkt der

af Erik Lyhne - musiker og musiklærer ved Århus Dag- og Aftenseminarium

Musik er dejligt at høre på og godt at danse til. Musik er også herligt at spille selv, og musik er sjovt at være sammen om.

Børn digter, synger, laver rytmer, bevæger sig - kort sagt har det musiske univers tæt forbundet med deres leg gennem hele deres udvikling.

Hvorfor arbejde med musik?

Engang imellem kan det være en god idé at spørge sig selv:

Hvad er det, der er så vigtigt ved musik? - Hvad oplever jeg selv gennem musikken? - Hvad vil jeg gerne give videre?

Vi ved, at musiske aktiviteter er udviklende på en masse områder (læs noget af den angivne litteratur), men spørger du et barn, hvorfor det synger og spiller, vil du oftest få svaret: Fordi det er sjovt!

Og det er grund nok i sig selv for et barn, men for den voksne er det ikke altid nok. Mange voksne synes ikke i længden, det er sjovt hvis de ikke kan finde en idé, en mening eller en form i samværet.

Voksne har som regel nogle foretrukne musikgenrer og min erfaring er, at de fleste har svært ved at se det storslåede i børns egen leg med de musikalske elementer, medmindre de har en viden om det.

Hvis man paralleliserer til børns tegninger, så er det sjovt og dejligt for de voksne at se 2-3 åriges kradserier, fordi de ved, at det er en aktivitet, der giver børnene færdigheder og erfaringer, der skal danne grundlag for en bevidst tegning.

Den samme viden har man brug for, når man skal lave musik med børnene og mere sig i det musikalske "kradseri"-samvær.

På samme måde, kan man drage paralleller til børnenes motoriske udvikling. I voksen verdenen skiller vi ofte disciplinerne ad og taler om musik, idræt, leg, gymnastik, dans, drama mv. For barnet hænger alle disse udtryksformer sammen i en ubrydelig helhed, og en af de ting vi kan lære af børnene er at begynde at tænke i helheder frem for at splitte aktiviteterne op i alle mulige små kasser.

Det er ikke alle, der kan se det sjove i de meget enkle musik- drama og bevægelseslege, som bygger på barnets egne musikalske og kropslige udtryk. Mange voksne har opbygget normer for, hvad der er musik, dans og bevægelse og overser eller lukker af for børnenes musikalske eksperimenter.

Men hvis voksne spiller musik og leger, fordi de selv synes, det er sjovt, får alle en god musikoplevelse. Den bliver simpelthen formidlet af den voksnes egen musikglæde.

Opfattes musik på denne måde mere som en samværsform end som en svært tilgængelig kunstart, ophæves skellene mellem barn og voksen, lærer og elev, og dette kan være med til at fjerne afmagtsfølelsen, angsten for ikke at slå til, for ikke at være dygtig nok.

Alderssvarende aktiviteter:

Alderssvarende aktiviteter er et af de udtryk man tit hører i pædagogiske diskussioner - både på institutionerne og på seminarierne. Vi har tit så travlt med at dele børnene op i aldersgrupper hvor de er sammen med jævnaldrende, og hvor alle kan (eller formodes at kunne) det samme.

Mange års praksis med børn har vist mig, at man ikke altid behøver at dele børnene op på denne måde. De små og de store har på utrolig meget ud af at være sammen med hinanden på tværs af alder. Dette skal ikke betyde at alle altid skal lave alle aktiviteter sammen, men at man i den pædagogiske praksis giver muligheder for at børnene mødes på tværs af alder.

To eksempler fra virkeligheden:

Det første eksempel: Vi spiller og danser meget i en 0-6 års institution med ca. 50 børn. Når vi hver torsdag formiddag synger og spiller i fællesrummet, er alle voksne 100 % med hele tiden, og vi synger, spiller, leger og danser. Vi spiller som regel uafbrudt i 2 - 3 timer. Børnene har tilbuddet om at være med i den musikalske leg som de selv vil og har lyst til. Som regel er der 40 børn til en start, og efter 1 times tid er der måske kun 8 børn direkte med midt i musikken. Vi voksne bliver ved med at spille, selvom vi nogen gange tænker om vi ikke skulle holde - fordi børnene jo ikke er helt så meget med som de var i starten. Men som regel fortsætter vi, og musikken blomstrer op og børnene hopper på musik-karrusellen igen og lidt efter er vi igen 30 børn og voksne der spiller. Vi kan også se og høre, at de børn som måske ikke lige er med i musikken synger og danser de ting vi har leget om formiddagen, når de om eftermiddagen render rundt på legepladsen. Musikken er her gået fra at være et fag til at

være en samværsform, hvor både de store og de smås udtryk har plads, og hvor musikglæden og de voksnes energi er den fælles motor der holder musikken i gang.
Det handler ikke om at være go' men om at være med!!!

Det andet eksempel: Vi danser en afrikansk dans med masser af danse og bevægelsesmønstre og trommerytmer til. Dansen er lidt kompliceret ved første syn, men de fleste børn lærer dog hurtigt dansen. (- faktisk lærer børn hurtigere den slags ting end voksne der ikke er vant til at danse, fordi de lærer med hele kroppen, hvor de voksne intellektualiserer indlæringen og derfor først skal nå at tænke for de handler -). De helt små kan selvfølgelig ikke dansetrinnene på "den autoriserede måde", men er med på deres eget plan. Vi synger "Kilde kilde lille sky". Her skal man kilde skyerne ved at stå på tæerne og strække hænderne helt op og "kilde skyerne". Da vi senere sang sangen i gruppen, sad lille Mikkel på 10 måneder og krøllede fingre og lavede bevægelser til. Vi troede det var et tilfælde, men ved gentagne gennemsyngninger af sangen både denne og følgende dage, fandt vi ud af, at han faktisk var helt bevidst med i dansen. Man kunne også se, at hans øjne tændte hver gang vi begyndte at synge. Han havde affotograferet de store børns dansebevægelser, og selv var med på sit lille plan.

Nogle af de store (6 årige) drenge er ikke så meget for at være med til dansen, så de holder sig ofte ude i periferien eller også er de ikke med. En dag da vi sad og sang vores afrikanske sang, rejste en af de drenge, der ikke plejer at være med, sig og dansede en flot dans, med alle de bevægelser og trin der hører sammen med sangen. Han havde været med på "en lurer" og fået dansen ind i kroppen, selvom vi aldrig før havde set ham danse.

Som afslutning på denne artikel, vil jeg fremhæve vigtigheden af at vi som voksne - både som professionelle børnearbejdere og som forældre tager vores afsæt, der hvor børnene er med deres fantasi og skaberevner. Dét det gælder om er, at vores iagttagelser af det vi ser, bliver omsat til handling. Vi skal blive gode til at åbne øjne og ører for det som børnene laver, og tage vores udgangspunkt der. Børn finder hele tiden på og udvikler deres leg med musik, rim, remser og hop og dans. Livet er ikke statisk for børn. Det bliver det let for de voksne, hvis vi holder fast i en planlægning og en fast form for vores musikalske samvær med børnene. Det gælder om at hoppe med, at spille med, at lege med når tingene sker, og ikke kun når det er fastlagt som aktivitet på ugeplanen.

Der er mange andre eksempler fra det virkelige liv, men det jeg gerne vil fortælle med disse to eksempler, er at vi voksne skal tænke meget på hvad og hvordan vi formidler det vi gerne vil. Jeg lærte af en kursist engang, at **BØRN GØR IKKE DET DU SIGER DE SKAL GØRE - DE GØR DET DU SELV GØR**. Det er, det vi skal, hvis vi have musikken, legen og idrætten mere frem på vores egne og børnenes betingelser.

Litteraturliste:

Erik Lyhne, Michael Madsen og Karen Rønne: SPIL OP - om børn, musik og bevægelse. Forlaget Lyren 1990.

Jon-Roar Bjørkvold: Det Musiske Menneske. Hans Reitzels Forlag 1992.

Esben Jerlang(red): Barnets udvikling - en helhed. Munksgaard 1991.

Publiceret i Tagfat – et tidsskrift for idræt og pædagoger